

Космическ ракет Сарур тавлгънă тўрўн ашмудин тускар

ТАСС-Н СОНЪСХВР

1959 джилин сентябрин 12-т тавсн комическ ракет. сентябрин 14-д Москвад цагар 00 час 02 минут 24 секундла Сард кўрв.

Сарур тавсн оми девснъгтă советск космическ ракет тоолад диглчксн хаалгъарн нисв. Ракетин цуг системснъ, агрегатснъ боли элементснъ нисдъ Йовх цагла сăянăр, чикăр кодъл.

Научн аппаратурага контейнер газрас гарад нисснăсн авн, Сард кўртлăн, ракетин борд тăвгдсн радиотехническ срафтснъ Газрас гарад Сард кўртлăн аьгдъ нисснъ шинджлх аръ теткв.

Газр деер бăйсн автоматическ кемджăллгънă комплексмўд сăянăр кодългън, тоолад диглчксн хаалгъарн ракет нисдъ Йовх угагъинъ таслвр угагъар шинджлдж, лавта Сард кўрсинъ боли ямаран ормд кўрч буухинъ лавта медх аръ бгв.

Советск хойрдгч космическ ракетин Йовсн хаалгъинъ цуг зўсн кемджăллгънă боли хăлăлтгънă бичгдсн тоогъар шинджлдж хăлăлгън бдгă цагт научн боли кемджăллгънă аппаратурага контейнерин боли ракетин сўл девснъгн туссн ормиъ тўрўн диглх аръ учраджана. Советск хойрдгч космическ ракетин контейнер Сар деер «Ясности» гидг теъгъсн дорд бийдн, Аристил хотхр, Архимед хотхр боли Автолне хотхр шидрт будудж. Сар деер контейнерин туссн ормин селенграфическ широта авгдсн тббгъар плюс 30 градусмуд селенграфическ долготань-0. Сарин дундас контейнерин туссн ормиъ дўнъяхд 800 километр заагта.

Контейнер Сарла харгъх савмла

терўнă хаалгънъ Сар деер 60 градус келтăв. Тиниэхлăри контейнерин хурднъ Саринлă дўнъўйхлă секундт 3,3 километр шаху болв.

Космическ ракетин сўл девснъгнъ Сард бас кўрсиг авгдсн тоот зăнъг лавддж иткўлджанă.

Советск хойрдгч космическ ракет Сарур нисдъ Йовх цагла Газрин сорниц боли сарин сорниц шинджлгдх, космическ герлтгънă кўчн шинджлгдх, космическ герлтгънд кўнд ялер шинджлгдх, планетс хоорндъ вешствъ шинджлгдх, метеорн аьнгс шинджлгдх гидж зăнъггдлă.

Шинджлдж хăлăлтгънă ашд авгдсн материалмуд дигддж хăлăлтгън, контейнерт тăвгдсн научн боли телеметрическ аппаратур чикăр кодлсиг лавддж медўлв.

Теленмеренă тўрўн материалмуд шинджлгддж хăлăгдв.

Тўрўн авгдсн тоот бдгă цагт ним юмс ўзўлджанă:

—Сар шидрт сорниц магнитометрин бичлгъар болхла терўнă кўчнă агъуд хаалгънъ (60гамм кўртл) хаджилт гарснъ темдлгдсн уга;

—Сар шидрт радиацин кўч кемджăллгънд зарядктă аьнгсас. бўрдсн радиацин бўслвр темдлгдсн уга. Эн Йовдл магнитн кемджăллгънă ашмудла ирлнă;

—космическ агъуд ракетин Йовсн хаалгъар космическ цуг герлтгънă, гелиц ядерин (альф аьнг), углеродин. азотин, кислородин ядерин боли космическ герлин ханьд ордг улм кўнд ядермўдин кемджан авгдв;

—рентгеновск герлин, галем герлин, электронн ик боли багъ кўчнă

боли ббдăн кўчнă тускар немўр тодиг авгдв;

—Газрин радиацин бўслврин агъуд кемджăллгън келдв;

—контейнер деер тăвгдсн положителн зарядта аьнгс хавадж авдг дорвн хавлачд туссн ионизированн аьнгсн гаргъдг токмуд бичгддж авгдв. Бичгддж авгдсн токмудин ик-багънъ ракетин нислгънă туршарт солгддъ Йовна; Газр, Сар хойрин хоорнд ионизированн аьнгсн баглрлгън нег кубическ сантиметрт бăах зун аьнгд дорхнъ багъ: Сар арвн минъгн километр ббрдăд ирхлă бичгдсн токмуд икдăд Йовна. Сарин моносфер мет Сар эргнд ионизированн газмуд бăахăр, эс гидж Сар эргнд кесг арвн вольт кўчтă корпускул икăр хурдж баглрлгъар эн цăалгъдхми;

—микрометеорин тускар шин тодиг авгдв.

Авгдсн материалмудит цаарандан шинджлдж хăлăлтгън келдджанă.

Эн кодлми дуусгдхла шинджлдж, хăлăлтгънă ашмуд бас зăнъггдхми.

Оми девснъгтă космическ ракетс, двигателмўд, нислгъ зааллгъна системс боли Сар тал ракет чикăр тбвлдъ тăвдг средствин комплекс газр деер келгън, тер мет ракет Сард кўрч буух кўртлнъ шинджлдж медлгън—советск научин боли техникн агъу ик кўцлтс болджана.

Советск хойрдгч космическ ракет, научн оми зўсн шинджллагъ келгън боли Сард кўрлгън — нарт делкан наукд, космосиг кўн меддж авх кергт эбвѳр демнъ болхми.